

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, BÁNYÁSZATI és KOHÁSZATI HETI SZAKLAP.

SZERKESZTI:

LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmecbányai m. kir. bányaiskola
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik: Minden vasárnap.

Előfizetési ára: Egy évre 12 korona.

A végrehajtási novella.

Írta: Dr. Fehér Manó.

(Folytatás a 415. oldalhoz.)

Ezekből mármost természetes következményképen csaknem biztosan megállapíthatjuk az adósok, vagy jobban mondva a hitelre szorulóknak jövő helyzetének az alakulását is.

A hivatalnokok közül pld. ezentul csak a magasabb állásuak fognak élvezni személyes hitelt, mert a kisebb hivatalnok fizetése az összeg csekély voltánál fogva végrehajtás mentes lévén, hiányozni fog a személyes hitelezésnek az alapja.

Lényeges változás fog beállani a földmivelő osztályra nézve, mert a vidéki pénzügyintézetek a földmivelőnek ezentul rendszerint csak jelzálogi hitelt fognak nyújtani s így a földmivelő osztálynak személyes hitele csaknem teljesen meg fog szünni.

Szánalmas lesz különösen a kisiparosoknak a jövő helyzete, mert azoknak a hitelképességét a novella teljesen tönkre fogja tenni.

Ezekből látható, hogy a novella tulajdonképen azoknak fog ártani legtöbbet, akiknek az érdekében meghozatott.

Mert amint fentebb már hangsúlyoztuk, arra nagyon kevés ki-
látásunk van, hogy az évek folyamán a felkavart hitelezési viszonyok
kiegyenlítődjenek s a megzavart egyensúly helyreállításával a helyzet
egészséges alapon konszolidálódjék.

Mindezeket figyelembe véve és tekintettel különösen a novella
átmeneti intézkedéseire, *a közel jövőre nézve teendőinket* a következők-
ben véljük összefoglalhatni.

Mindenekelőtt megjegyezni kívánjuk, hogy az átmeneti szabá-
lyok különbséget tesznek a novella kihirdetése előtt *lejárt és le nem*
járt követelések között.

A kihirdetésig *le nem járt követelések* kivétel nélkül és feltétlenül
az új törvény hatálya alá esnek, vagyis a novellának a *le nem járt*
követelésekre nézve *visszaható ereje van*; amit raczionális módon in-
dokolni azért nem lehet, mert ezek a követelések a mostani törvény
hatálya alatt keletkeztvén, olyan *szerzett jogokat képeznek*, amelyek
szerzésénél a mostani törvény nyújtotta kielégítési alap tartatott
szem előtt.

De a novellának visszaható ereje tulajdonképen még a kihirde-
tésig *lejárt követeléseket* is érinti annyiban, amennyiben ezen követe-
lések számára a mostani törvény nyújtotta kielégítési alapot csakis
bizonyos szigorú feltételek betartása esetén biztosítja.

Főföltétel az, hogy a kielégítési végrehajtási kérvény a kihir-
detéstől számított *egy éven belül beadassék.*

Azután pedig további feltételekül szabja:

1. hogy a végrehajtás alapjául szolgáló *közokirat a kihirdetés előtt*
keletkezett legyen;

2. hogy a hitelező a kihirdetéstől számított *30 nap alatt* a vég-
rehajtást jogosultan kérje, vagy pedig ugyanazon idő alatt az illeté-
kes *járásbíróságnál bejelentse*, hogy ilyen lejárt és közelebből megje-
lölt követelése van s aztán legkésőbb a kihirdetéstől számított *egy*
év alatt beterjesztett végrehajtási kérvényében *igazolja azt*, hogy kö-
vetelése a *kihirdetés előtt járt le* és hogy a fent említett *bejelentést kellő*
időben megtette.

Akinek tehát ilyen lejárt és biztosításra szoruló követelése van,
annak első és főfeladata leendő a törvény által megszabott *30 nap*
alatt, vagy a végrehajtást kérni, vagy pedig az illetékes járásbíróságnál be-
jelenteni, hogy ilyen lejárt követelése van. Ezen utóbbi bejelentés eseté-
ben pedig a hitelezőnek további feladatát fogja képezni, a kihirde-
téstől számított egy éven belül a *kielégítési végrehajtási kérvényt beadni*
s ezen kérvényben azt is igazolni, hogy követelése a *kihirdetés előtt járt*
le és hogy a fent említett *bejelentést kellő időben, vagyis a kihirdetéstől*
számított 30 nap alatt megtette.

A hitelezők közül különösen a *vidéki pénzüzetek legsürgösebb teendője most abban fog állani*, hogy a novella által veszélyeztetett személyes hitelű követeléseiket, különösen pedig a földmivelők elleni követeléseiket *jelzálogjogi bekebelezés útján* biztosítsák. Hiszen az előadottak után ugyanis magától értetődik, hogy vidéki pénzüzeteink ezentul a földmivelőnek rendszerint csak jelzálogi fedezet mellett fognak hitelt nyújtani.

Igy kontempláljuk a végrehajtási novella elleni *védekezést a hitelezők táborában*.

Ami pedig a hitelre szoruló *szegény adósokat illeti*, azoknak nagyon bajos most jó tanácsokat osztogatni. Bizzuk azt a gyakorlati életre, amely remélhetőleg már egy pár év mulva *döntő ítéletet fog mondani a végrehajtási novella tárgyában*.

Felemlitendőnek tartjuk még, hogy a novella kormányunknak felhatalmazást ad arra, hogy a *közigazgatási végrehajtásra* vonatkozó eljárást, valamint a *közpénztárnál fizetendő követelések önkéntes elzálogosítása* körüli eljárást is *rendeleti úton* szabályozza.

Reméljük, hogy ezen kilátásba helyezett kormányrendeletek nem fognak sokáig késni és fenntartjuk magunknak azokat annak idején igazságos bírálattal tárgyává tenni.

Végül pedig különösen kiemelni óhajtjuk a végrehajtási novellának azt a felette fontos új rendelkezését, amely szerint minden olyan esetben, amikor az árverési hirdetés a vidéken valamely helyi lapban közléteendő, ezen közléstételre a bíróság mindig és kizárólag *csak magyar nyelvű hírlapot* köteles kijelölni.

Ez kétségkívül a novellának egyik legüdvösebb rendelkezését képezi, mert először is ez teljesen megfelel a *magyar állameszme követelményeinek*, azután pedig ezzel a rendelkezéssel több helyen az ez iránybani *jogbizonytalanság* s az ebből eredő sok *egyenetlenség* és *kellemetlenség* véglegesen meg fog szünni. (Vége.)

Nagyvasolvasztók kiszámítása és szelvényméretezése.

Irta Ehrenwerth József tanár, Leobenben.*)

Egyedül jogosított fordítás. (5 szövegrajzzal.)

Minden jog fentartva.

(Folytatás a 434. oldalhoz.)

Az építmény további részének az a rendeltetése, hogy a kemesze hatásos üregtartalmának még hiányzó részét pótolja. Sokat lehet

* Öst. Zft. f. Berg. u. Hüttenwesens. 1908. 19. sz.

e tekintetben nyerni, ha a nyugovóra még valamely, a kívánalomhoz mérten különböző magasságu hengeres részt, az ugynevezett „szénpohát“ illesztünk; a melyhez azután a nagyvasolvasztó aknája csatlakozik. Az akna felfelé való szűkülésének mértékszámát, a torok kívánt átmérője szabja meg. Kisebb vasnagyolvasztóknál a szénpoha elmarad és az akna, közvetlenül a nyugovó fölé sorakozik.

A nyugovó szögének és magasságának, valamint a szénpoha magasságának és a torokátmérő változtatásának lehetőségével, meg van adva annak a módja is, hogy a magosság bizonyos határértékeinek betartása mellett, a szelvény megfelelő, az üregtartalom pedig kellő legyen különösen ha a feladó konstrukció és a gázvezetés között a viszonyosság célirányosan van megállapítva. Minden esetre ajánlható a torok átmérőjét, a fűvókasok szintjében mért átmérőhöz a $\frac{4}{5}$ — $\frac{5}{4}$ (legfeljebb $\frac{3}{2}$) viszonyszámok szerint megállapítani de úgy, hogy azok apró illetőleg finomszemű érczeknél inkább az alsó határértékekhez közeledjenek.

Az akna szelvényének a torok felé való szűkítése a gázoknak a karima szélek felé való áramlását elősegíti. Ennek megelőzésére és az egész keresztmetszésen való egyenletes elosztás előmozdítására, két segítőeszköz kínálkozik u. m. 1. a gázoknak központos elvezetése, a mi azonban csak akkor fog kellőképpen sikerülni, ha még az adásoszlopból indul meg és 2. az adásnak a kerületek felé való felhordása. A kivitel bonyodalmas volta, a keresztmetszet korlátoltsága, a jelentékeny elhasználás és a hatásos magosságban okozott veszteség azonban mind ellene szólnak a gázoknak az adásoszlopból való központos elvezetésének. Innen van, hogy a gyakorlati kivitel alkalmával inkább a laterális gázvezetésnek hódolnak a szerkesztők már azért is, mivel megfelelő adásmódokkal a gázok áramlását kielégítő módon szabályozni lehet.

Az adás és a gázoknak levezetése által tehát, a gáznak az olvasztó felső részében való áramlását szabályozni ez által pedig az olvasztó munkáját, még tágasabb torokméret esetén is, kellőleg vezetni lehet; viszonylagosan nagy torokátmérők, kis szögértékek a nyugovóban és a hengeres szelvényalaktól való nagyobb értékek, az üzemet azonban mindezek dacára károsan befolyásolják. Ilyen rendellenességeket különösen ott kell gondosan kerülni, hol igen apró érczek kohósítása képezi az olvasztó-üzem feladatát, a mint arról Svédországban, előkészítési műfolyamatokból kikerült érczek feldolgozása alkalmával meggyőződést szereztek.

Jelen értekezésem célzatát túllépném, ha további részletekre, a fűvókasok számára és méreteire, a gázok levezetésére és az adószerkezetekre kitérnék s legyen szabad ezen kitérés helyet a nagy

számban létező tan-, kézi- és segítő-könyvekre, valamint a szakirodalom egyéb forrásaira utalnom, a melyekben megfelelő utbaigazítást és számtalan példaanyagot lehet találni. (Vége.)

□ □

A Rost-testvérek univerzális bányamérői feszítője és központosító készüléke.

(Kivonatossan az Öst. Zft. f. Berg. u. Hüttenvesen 1908. évi 27. és 28. számaiból, 5 szövegrajzzal.)

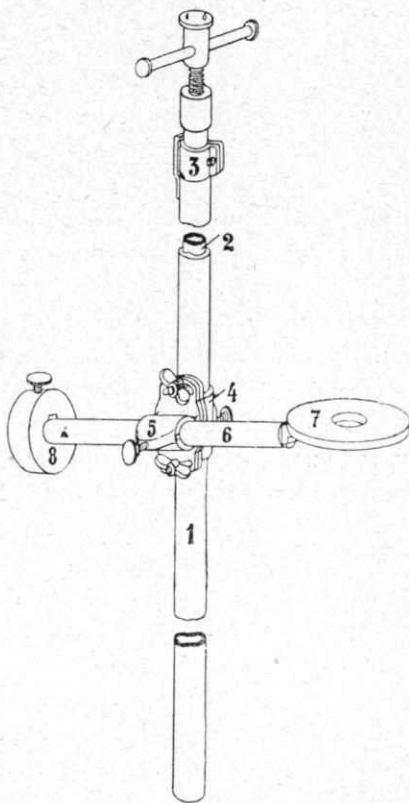
(Folytatás a 436. oldalhoz.)

Ezt ugyanis az alátét központi fúrásába beállítjuk, mire a (11) csavartokot megnyitjuk, hogy a 14 központosító csúcsot, illetőleg a beakasztott függélyezőnek 15 kajmóját a pont alá, vonatkozással a pont fölé beállítsuk, a mi első esetben, az alátétnek a konzol tányérán, a második esetben, magának az alátétnek eltolása útján történik. A központosítás befejezése után a 11. csavartokot erősen meghúzzuk.

Az alátétre helyezett univerzális bányamérői műszer egyúttal be van függélyezve és közelítőleg annyira be is van már szintezve, hogy a háromláb állító csavarjainak csekély elforgatása már elegendő ahhoz, hogy az alhidáda libelláinak buborékjai pontosan bevágjanak.

Még mielőtt a műszert ráállítjuk a konzol tányérjára, az (8) ellensúly felhúzásáról kell gondoskodni azért, hogy a készüléknek túlsúlya kiegyenlítettessék és így az egész szerkezetnek a feszítőn való, illetőleg a feszítőnek szorító tokjában való elfordítása megakadályoztassék. Ha a mérőkészülék helyett, jelzőkészüléket teszünk fel a kozolra, az ellensúlyt megfelelően át kell helyezni.

Hol a hely körülményei azt kívánják meg, hogy a feszítő a

5. sz. rajz.

váratba függőlegesen álltassék be, az 5. sz. rajzban mutatott körülményekkel kell számolni. A felállítás ezen módjának az az előnyös oldala, hogy a bányamérő, a szerelt készüléket kényelmesen körüljárhatja és a legalkalmasabb helyen elhelyezkedhet, a mi szintesen állított bányamérői feszítőknél nem mindig lehetséges, a mint azt minden gyakorolt szakember, minden bővebb megokolás nélkül, ön-maga is igen jól tudja.

Mérések keresztülviteléhez: a bányamérői univerzális műszeren kívül két jelzőkészülékből és 3 feszítőből álló garnitúra kell. Utóbbiak felszereléséhez, kábelek és központosítók tartoznak.

A feszítőnek használmódját illetőleg szolgáljanak még a következő rövid utbaigazítások.

A bányamérő megállapítja a feszítők szerelésének helyét. A segítők, némi jóakarát, figyelem és gyakorlat mellett, még a konzoltányérok közelítő szintesre állítását is elvégezhetik. A pontos szintesre állítás és központosítás munkáját a bányamérő igen gyorsan elvégezheti, ha segítői az előző munkákat jól elvégezték. A mint a bányamérő az egyik jelzőkészülék dolgát elintézte és a szög méréshez hozzálát, a segítők a felszabadult feszítőt, az előre megjelölt, következő ponton újból szerelhetik s annak durva beállítását, szintezését és központosítását elvégezhetik. A mérőműszernek és a jelző készülékeknek egymással való kicserélése rövidesen megtörténhet a nélkül, hogy a központosítás helyessége bármit is szenvedne.

Összevonva a mondottakat azt találjuk, hogy az új bányamérői feszítő jó és a gyakorlat követeléseinek megfelel mert: 1. könnyen és gyorsan lehet szerelni és 2. állósága nem kifogásolható, 3. szerkezete és így kezelhetése is egyszerű olyannyira, hogy a segítő személyzet az előmunkálatok nagy részét elvégezheti s a bányamérő tisztán csak a tulajdonképpeni mérés-munkát kell, hogy elintézzé, 4. mindezek folytán a munka menete gyorsítva van és sok idő megtakarítható. 5. A központosítás körzete igen nagy és pont fölött és pont alatt egyaránt lehetséges. 6. A feszítő bármily helyzetben szerelhető.

(Vége.)

Bányamívelés.

Az öblögetve dolgozó mélyfúrás a bányászati kutatás szolgálatában. Tanacescu J. és Fout V. mérnökök a petróleumkongresszuson

tartott előadásuk alkalmával kimutatták, hogy az összes számításba vehető tényezőknek, mint: a felszálló vízáramlás sebessége, a külre kiszállított fűrés-izsap gondos megvizsgálása, a lehatolás sebessége, a fűrő lökései közben jelentkező feltűnő jelenségek, a vízkifolyás vizsgálata és ellenőrzése, stb. szemmel tartása mellett, az öblögetve dolgozó mélyfűrés igen kitűnő eszköze, a talaj nagyobb mélységeinek megvizsgálására, ha ezen vizsgálat a rétegek települését és közetei tömörségének megállapítását célozza. Annak a lehetősége által, hogy a felszálló vízáramlást az üreges rudazaton keresztül lehet vezetni és fűrástördelékét a mélység szerint 2—5 első percz leforgása alatt lehet a felszínre, még pedig teljesen ép és sértetlen állapotban felszállítani, nagy elsőbbséget biztosít az öblögető fűrés módnak, a szárazon fűrő módszerekkel szemben. (*Immerschitt. Vulkan. 1907. 25—26. sz. — Ztbl. f. Eisenhüttenwesen. 1908. 7. sz.*)

Köszén- és érczelőkészítés.

Regadott szabadalmak. 2546. 42916. 1. sz. Schönberg Ernő gépmester Bokoloban. Berendezés géprészek törésének megakadályozására harangmalmoknál és kemény anyagok aprítására szolgáló hasonló gépeknél. XVII f. oszt. 1908. febr. 6. — 2092. 42992 1. sz. Herrenschildt Henri iparos Párisban. Eljárás az aluminium előállítására szolgáló nyers bauxit előkészítésére. XII b. oszt. 1908. jan. 16. (Szabadalmi Küzlöny. 1908. 30. sz.)

Vaskohászat.

Vasolvasztásra szolgáló új elektromos kemencze. Igewsky B. tanár a „Metallurgie“ 1908. évi 11. füzetében új vasolvasztásra rendelt elektromos kemenczét ismertet. Az új kemencze elve az, hogy magnézia, mész, szilikátok és hasonló anyagok, magas hőmérsékletekben, villámosságot vezetőkké válnak. A villámos áram a kövek vékony fölületü rétegén átvonulva a fémfürdön vonul végig. Hiba itt az, hogy a villámos áramlás a legkisebb ellentállás helyein összpontosul. Ezt azonban meg lehet akadályozni, a kemenczének forgathatólag való szerkesztése és kellő számú elektródának beépítése által. Ez által a salak a köveket önhatólag bevonja s ezeknek felületi vezetőképességét jelentékenyen fokozza. A kemenczének előmelegítése, az üzemi napot megelőző éjjelen, gázzal, vagy elektromos áram segítségével történik, mely utóbbi esetben a kemencze belsejét előzőleg nedvesített kaliumhidráttal, utóbb pedig natriumhidráttal és szódával vezetővé kell tenni. (Ztbl. f. d. Eisenhüttw. 1908. 7. sz. Wetzel.)

Fémkohászat.

Eljárás nemes fémeknek, ilyeneket tartalmazó érczekből való előállítására. Az elaprózott érczeket megfelelő mennyiségű poralaku oksziddal, vagy hidroxsziddal, vagy magnézium-karbonáttal vagy mésszel és magnéziummal keverve izzítjuk. A szerint, a mint tiszta fémeket, vagy okszidált érczet akarunk termelni, az ércz keverékét más- és másképpen izzítjuk. Ha tiszta fémeket akarunk termelni, akkor meg kell akadályoznunk, hogy az ércz és az alkalikus föld keverékéhez, izzítás közben, okszidán kerüljön. Ezt az által érhetjük el, hogy az érintkezési felületet lehetőleg csökkentjük és (eltekintve a rácsvason át belépő és részben a redukciós gázokkal keveredő levegő-tömegén kívül) a levegőnek behatolását megakadályozzuk. Ha a követelt elővigyázati rendszabályokat pontosan betartjuk, akkor a nemes fémeket és a platina csoportjához tartozó kevésbé okszidáló fémeket elem állapotban kapjuk meg. Ugyanez áll a könnyen redukálható nikol-, ólom-, réz- és más fémekre nézve is. A nemes fémeket, pörkölés után, foncsorító folyamatnak vetjük alá és amalgamálás utján termeljük. Ha az érczek okszidált termékeinek nyerése képezné a munkafolyamat feladatát, akkor az érczkeverék okszidációját ismert módon, felhevítéssel és levegőhozzávezetéssel kell elősegíteni. Ezen eljárás mellett azonban a nemes és a platina-csoporthoz tartozó fémeket, valamint a nikolt, fém állapotában termeljük; a többi fém, fémoxszid alakjában lesz termelve. (Szabadalmi Ujság. 1908. 16. sz.)

Gépészet.

Megadott szabadalmak. 2034. 42934. 1. sz. Müller Pál H. okl. mérnök Hannoverben. Szelepvezérmű. Vd|1. oszt. 1907. okt. 30. — 2038. 42938. 1. sz. Weishaupt Joseph kútúrú Weingartenben. Tömitő berendezés szivattyú-dugattyúperemei számára és hozzávaló szabályozó berendezés. XXI|c. oszt. 1907. decz. 20. — 2042. 42942. 1. sz. Cramp Richárd hajómérnök Londonban, Diamant Leon Anton bankár Londonban és Goodacre Arthur Dixon gyáros Westcliffe-on-Seaban. Rezerválható gőzturbina. Vd|1. oszt. 1907. decz. 11. — 2044. 42944. 1. sz. Schenkluhn Ernst R. igazgató Zelice melletti Neu-Briesenben. Jelzőberendezés gőz- vagy másféle gépek sebességcsökkenésének vagy megállásának jelzésére. Ve|1. oszt. 1907. szept. 21. — 2061. 42961. 1. sz. Mahler Jakab börgyáros Flensburgban. Összekötés hajtószíjak számára. Ve|1. oszt. 1908. szept. 11. — 2072. 42972. 1. sz. Gadda & Co. czég Milanóban. Ujtások reverzáló gőzturbinákon. Vd|1. oszt. 1907. ápr. 18. — 2078. 42978. 1. sz. Young Einar Bernhard mérnök Gera-Reussban. Berendezés csöves előmelegítők táplálására. Ve|2. oszt. 1907. ápr. 3. — 2110. 43010. 1. sz. Beranek József mérnök Brünbnben. Ellenáramu vízcsöves

kazán. Ve|2. oszt. 1908. jan. 5. Elsőbbsége 1905. jul. 27-től kezdődik. (Szabadalmi Közlöny. 1908. 30. sz.)

Elektrotechnika.

Megadott szabadalmak. 2091. 42991. 1. sz. Allgemeine Elektrizitäts Gesellschaft cég Berlinben. Ampéreóraszámoló készülék permanens mágneses mezőben forgó armatúrával. VII|c. oszt. 1907. nov. 17. Elsőbbsége 1907. ápr. 19-től kezdődik. (Szabadalmi Közlöny. 1908. 30. sz.)

Építészet.

Műburkolati kő. A műkö alsó részén, a középén laza tartóvasak vannak elhelyezve, a melyek a kő oldalfelületén túl, kiálló végeikkel a szomszéd köveket támogatják és így, a nélkül, hogy beton-talpatot kellene alkalmazni, vagy czölöpösen alapozni kellene, a követ hordásképesége megfelelő. A merevítésre rendelt vasbetétek a tartóvasak felvétele céljából, a kő alsó síkjából kiállanak és hevederekkel vannak ellátva azért, hogy a tartóvasaknak a kőbe való behatolását meggátolják. (Szabadalmi Ujság. 1908. 16. sz.)

Közgazdaság.

Kolozsvári Mining Company Limited cég alatt Londonban új bányarészvénytársaság alakult 500000 font sterling tőkével, 1 fontos részvényekben. Célja bányákat, zártkutatómányokat, érczet tartalmazó vagy más birtokokat szerezni Erdélyben vagy másutt, a Central Industrial Trust Limiteddel egyetértőleg működni s üzleteket kötni bányákkal, kohókkal és mindennemű érczkereskedőkkel. A társasághoz Remenyik L. kolozsvári kereskedő 82,500 fontra értékelt bányákkal, Wolff A. ugyancsak 82,500 font értékű bányákkal járult. A társaság központja Londonban (H. Broad street Place E. C.) van. (P. Sz. 1908. 25.)

Új szerszámgyár Trencsénben. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök hozzájárulásával az 1907. évi III. t.-cz. 1. §-ban meghatározott állami kedvezményeket a Benedek Dávid bécsi lakos által Trencsénben létesítendő szerszámgyár részére az üzembe helyezés napjától számítandó öt évre, előzetesen biztosította. (Közgazdasági Értesítő. 1908. 36. sz.)

Az olasz kénbányászat válsága. Rómából jelentik, hogy a kormány beavatkozása, mellyel a szicíliai kénbányászat segítségére sietett, nem járt eredménnyel. Már tavasszal annyira estek a kénárak, hogy a bányatulajdonosok kénytelenek voltak megszüntetni az üzemet. Az ország legszegényebb lakossága vesztette el ezáltal kenyerét. A kormány ekkor külön bankot állított föl, mely a Szicíliai bankkal szoros kapcsolatban állott, s főüzletága előlegnyújtás volt a termelt kénre. Az állam ez intézkedésével a kényszereladásoktól akarta megóvni a bányatulajdonosokat, de az általános rossz gazdasági viszonyok miatt még így sem tudta az árak rohamos hanyatlását megakadályozni. Másrészt pedig már oly óriás mennyiségű kén fekszik raktáron, hogy a bányászat szünetelése esetén is a piac évekig el lenne látva áruval. A válság leküzdésére a kormány külön bizottságot küldött ki, melyben a pénzügyminiszter is képviseltette magát. Az összes bányákban redukálták az üzemet. (Bp. Hrlp. 1908. 214. sz.)

HIREK

Személyi hírek. Kinevezések. A nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszterium 88208. sz. rendeletével **Tihanyi Károlyt**, a szélaknai bányahivatalnál alkalmazásban volt bányafelügyelőt, kezelő-segédttisztté nevezte ki. — A nagybányai m. kir. bányagazgatóság **Rusicski Ferencz** kémlelő hivatali munkást, a horgospataki kémlelőhöz, kémletörővé nevezte ki.

Kirendelés. **Gröbl Emil**, az opálbányai bányahivatal vezetésével megbízott tisztjelölt folyó év október 1-től egy évi tényleges katonai szolgálatra vonul be, a bányahivatal ideiglenes vezetésére **Abzinger Gyula** kir. tisztjelölt rendeltetett ki. (Selm. bányag. 2671. sz. rend.)

Áthelyezések. **Burghardt József** tisztjelölt október 1-től a besztercebányai rézpörölyhivaltól a selmeczi kohóhivatalhoz helyeztetett át. (Selm. bányag. 2827. sz. rend.) — **Horváth József** k. kémlelfelügyelő az alsó-fernezélyi m. kir. kohótól, a nagybányai m. kir. vegyelemző hivatalhoz lett áthelyezve.

Lakásváltoztatás. **Szikoi István** bányafelőr lakását Brádról, Gura-Brázára (H.-Kristyor) helyezte át. — **Gomolyák János** és **Repka Béla** v. bányaiskolai növendékek, kinevezés folytán áthelyeztettek, első Zalatnára, az ottani kir. kohóhivatalhoz, utóbbi az oláhláposbányai m. k. bánya- és kohóhivatal hatásköre alá tartozó horgospataki kohóműhöz, mindkettő, k. kohófelügyelői minőségben.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Nagybánya vidéki osztálya gyűlést tartott mult szombaton Fernezelyen. Neubauer Ferencz min. tanácsos nyitotta meg a gyűlést, üdvözölte a közönséget s örömmel konstatalta az általános érdeklődést. **Dr. Letső László** bányajogász az ipar gyakorlásáról s az ipari és keresk. alkalmazottak védelméről szóló törvényjavaslatot ismertette. **Oblatek Béla** a kénsavgyártás elemeiről értekezett. Ezután megtekintették a kénsavgyárat **Auer Henrik** vezetése mellett. Két óra-
kor ebéd volt a szabadban az elragadóan szép fernezelyi völgyben. Az ebéden mintegy nyolczvanan vettek részt. (Nagybánya és Vidéke. 1908. 36. sz.)

Köszénbányászat Handlován. Lapunk mult számainak egyikében közöltük, hogy a nyitrai megyei *Handlován* folyó szénre kutató munkálatok kedvező kilátásokkal kecsegtetnek. Ezen hírünk kiegészítésére a „Petrozsény és Vidéke“ t. évi 36. számából átvett következő h iradást hozzuk: A kutató-jog Handlován, a salgótarjáni és a magyar általános köszénbányatársulatok közös tulajdona. A két társaság az ujonnan feltárt széntelepek hasznosítása és területeinek értékesítése végett közösségre lép. Az még nincsen elhatározva, hogy a két társulat külön-külön fogja e mivelni a handlovai szénbányákat, vagy pedig valamely általuk alapítandó új részvénytársaságnak engedi-e át. Az erre vonatkozó tárgyalások folyamatban vannak.

A gőzkazánfűtők tanfolyama a budapesti m. kir. állami felső ipariskolában, október hó 1-ső napján nyílik meg s november hó közepéig tart. Ezen a tanfolyamon a lokomobilkazanok és a stabil-kazánok szerkezetét és kezelését tanítják. Tandíj 10 K. — A stabil gőzgépek kezelőinek tanfolyama szintén október hó 1-én nyílik meg s december hó közepéig tart. E tanfolyamon a stabil-gőzgépek szerkezetét és kezelését fogják tanítani. A tandíj 16 K.

Balesetek.

Selmeczbányán, Miksa-akna kir. bányatelepen, szeptember 6-án a reggeli munkaszakas az alatt *Ihring Mátyás* és *Puszkajler Ágoston* munkások **a csillének a kasra feltolása közben** illetve az által pusztultak el, hogy a csillét az aknába tolták a nélkül, hogy a kasnak a csatló-helyhez való megérkezéséről meggyőződtek volna. A csille így mindkettőjüket magával rántotta az aknába, a hol szörnyet haltak. A vizsgálat folyamatban van. (Selm. Hiradó. 1908. 36. sz.)

Bányagázrobbanás történt augusztus 18-án a Maypole köszénbányában, a mely Wigan közelében (Angolországban) van üzemben. A robbanás következtében **omlás** történt, a mely száz bányamunkást eltemetett. Mindössze négynek sikerült megmenekülni. (Mitth. d. Verb. d. Brgb. Bitnebsleiter. 1908. 17. sz.)

Közlekedés.

Petrozsény—livazény—lupényi h. é. vasút. A kormány és a Magyar Általános Hitelbank között tárgyalások folynak a Petrozsény—livazényi—lupényi h. é. vasút megvétele iránt, mely vasút részvényei a Hitelbank birtokában vannak. A vasutat a kormány a petrozsényi köszéntelepek hasznosítása céljából kívánja megszerezni. (M. Nemzetgazda. 1908. 36. sz.)

Die Wetterwirtschaft im Bergwerksbetriebe (Levegő vezetése és szellőztetés a bányamivelés üzemében) czim alatt *Stegmann J. a Dr. Max Jänecke-féle* (Hannover) füzetes vállalat (Bibliothek der gesamten Technik) 80-ik köteteként legközelebb megjelent és 3 M. 60 Pf. árban, kiadóhivatalunk útján is megrendelhető. A művet 128 szöveg között való igen jó rajzvázlat disziti. A hat szakaszra osztott munka: a bányában keringő levegő fajairól, a levegőről való gondoskodásról, a levegő vezetéséről és a bányák szellőzéséről, a bányamiveletek kivilágításáról és a bányatüzekről tárgyal. Tartalmának következő részletezése bővebb betekintéssel szolgál a munka beosztása felől.

I. A bányákban keringő levegő. a) A bányában keringő levegő fajai: 1. atmoszferikus levegő; 2. jó és rossz bányalevegő; 3. a bányalevegő megromlásának okai; 4. a bányalevegő hőmérséklete és nedvességtartalma. b) A bányalevegő káros keverésrészei: 1. szén-sav; 2. szén-noksizidgáz; 3. kénhidrogén-gáz; 4. egyéb, ritkábban fellépő gázok. c) A bányagáz: 1. a bányagáz tulajdonságai és keletkezése; 2. a bányagáz előfordulása; 3. robbanó gáz; 4. a robbanó gáz felismerésére szolgáló eszközök; 5. a robbanó gázok meggyulladás; 6. a gázrobbanás hatásai; 7. utógázok; 8. a szénpor szerepe gázrobbanásoknál; 9. a szénpor veszélyes szereplésének megelőzése és elhárítása.

II. Gondoskodás üde levegőről. a) Levegőhúzásról általában: 1. természetes és mesterséges levegőáramlás; 2. levegőmennyiségek; 3. a levegő mennyiségek mérése; 4. a bányában keringő levegőnek depressziója; 5. ekvivalens bányajáratszelvények. b) Levegő áramlások előidézése. 1. Egész bányamiveletek szellőzése: a) a levegőnek felmelegítése által; b) egész bányamiveletek, ventilátorok segítségével való szellőzése; 2. centrifugális-ventilátorok; 3. a szellőző berendezések és szerkezetek telepítése; 4. a részleges szellőzés eszközei. III. A levegőnek vezetése. a) A küllel közlekedő nyiladékok: 1. általános; 2. az aknák elhelyezése, száma és keresztmetszése; 3. aknaválasztófalak. b) A levegőnek a földalatti bányamiveletekben való vezetése: 1. a levegőnek különböző szintekhez való hozzávezetése; 2. a levegőáramlásoknak, az egyes szintekben való szétosztása; 3. levegő vezetés aknák mélyítése közben; 4. levegő vezetés nyitó, feltáró és fejtésre előkészítő üzemekben; 5. levegő vezetés fejtés közben. c) Berendezések és eszközök a levegő vezetésére: 1. levegőt választók; 2. levegőt vezető csövek és csatornák; 3. levegőt vivő át- és feltörések; 4. szellőző ajtók és szellőző függönyök; 5. a levegő vezeté-

sének egyéb segítő eszközei. IV. A bányamiveletek kivilágítása. a) A bányák kivilágításának különböző módjai: 1. állandósított világitó berendezések; 2. hordozható bányamécsesek. b) Biztonosító bányalámpák: 1. a biztonosító bányalámpák elve; 2. a biztonosító bányalámpák követelményei; 3. a biztonosító bányalámpák különböző válófajai; 4. elektromos biztonosító bányalámpák; 5. a biztonosító bányalámpák zárai. c) A lámpák kezelése a külön: 1. tisztító-, töltő- és kiadó-helyiségek; 2. tisztító készülékek; 3. töltő készülékek; 4. lámpavizsgálat. V. Bányatüzek. a) A bányatüzek keletkezése: 1. a szénnek önmagában való meggyulladás; 2. bányatüzek és robbanógáz-ekszplóziók; 3. bányetűz, róbbantó munka következtében; 4. nyitott bányamécsesek, mint bányatüzek okozói; 5. a bányatüzek egyéb okai. b) A bányatüzek megelőzésére szolgáló eszközök és módok: 1. a szénnek tiszta termelése; 2. tömedékkal fejtés; 3. tüzfészek elzárása; 4. hirtelenül támadó bányatüzek ellen való védekezés. c) Bányatüzek leküzdése: 1. helyhez kötött bányatüzek elfojtása és eloltása, 2. az égő bányarészlet végleges elgátolása; 3. az égő bányaszakasznak vízzel való elárasztása. — Igen melegen ajánljuk olvasó közönségünk figyelmébe. Érdeklődők, a »Magyar Bányász és Kohász Altsztek Országos Egyesülete« elnökségétől tanulmányozás céljaira megkaphatják a művet, a mennyiben a szerkesztőség azt az egyesület könyvtárának rendelkezésére bocsátotta.

KÜLÖNFÉLÉK

A „vasinspektor“ számadásaiból. Vasinspektornak nevezték II. Rákóczi Ferencz híres bányatanácsosát, Lányi Pált, a ki a gömöri — sajóvölgyi — vasbányák, huták és hámorok feje, igazgatója volt. Nagyfentosságú, nagy tudást követelő állás volt ez akkor, abban a háborus világban, a mikor a vas vagyont, életet, szabadságot jelentett. Hellenbach bányagróf tanácsára, javaslatára állította Rákóczi Lányit a vasipar élére, és a fejedelem bizodalma nem is esett méltatlanra. Mert soha azelőtt annyi vasat nem bányásztak Gömör vasbányaiban és föl nem dolgoztak, mint Lányi Pál, a vasinspektor idejében. Ennek a kiváló férfiúnak jegyzeteit a Magyar Tudományos akadémia könyvtárában őrzik, melyekből a következő részleteket közöljük: 1707-ből való az elszámolás s nemcsak mennyiségi adatai érdekesek, hanem a kort jellemző részei is. 1707. április 20-án kezdenek működni a hámorok. Ezeknek a munkájára vonatkoznak a följegyzések. És dolgoztak egészen november 20-ig. Akkor fagytak be a folyók, a patakok s így a hámorok szüneteltek attól kezdve. E hét munkahónapban összesen százhatvanhét napon keresztül dolgo-

zott összesen huszonhét hámorban ezerkétszázhat hámos munkás. A hámorokból kiadott vas sulya kitett kerekszámában harminczötezer mázsát s azonkívül elvittek tizenkét forintjával mázsáját finom vasból a rozsnói kovácsok kétezerszáznegyvenkét mázsát. Ezekből készültek a bayonéták. A többi vasat a seregek részére adták ki kovácsoknak, lakatosoknak földolgozás végett. Minden mázsából leszámítottak cseppenyésre a munka minősége szerint nyolcz-tizenkét fontot. Ha az illető mester nem tudott elszámolni a beadásnál a vassal, mázsájáért lefogott Lányi a munkabérből nyolcz-kilencz forintot a vas milyensége szerint. Legérdekesebb része az, a mely a munkások béréről szól. E szerint a háormester fizetése volt: havonta huszonnégy forint, tüzelő és lakás; a mestereké havonta tizennyolcz forint, fűtés, lakás; a tüzimunkásoké havi tizenkét forint, egyéb munkásoké nyolcz forint. A sáfárok évi fizetést kaptak, kétszázhusz-kétszázötven forint között, azonfelül lakást, fűtést, földet, lótartást. A szénégetők kocsik, illetve szekérrakomány után kaptak fizetést. Egy kétlovas szekér faszénért, jól megrakva, a szénégetők két forint havan dénár munkadíjat kaptak. A bányászatról, kohászatról e jegyzékben nincs szó. Ellenben van egy tétel, a mely szerint új hámor építésére kiadott Lányi 1645 forint 60 dénárt, a belső berendezésre, üllökért, szerszámokért 756 forintot, ácsoknak a hajtó (vizi) kerekekért és vályukért 73 forintot. A termelt, illetve a hadsereg részére megmunkálás céljából fegyverekre kiadott hámorvas értékét Lányi 259.000 forintban becsüli föl, a vas mázsáját önköltségen hét forintba számítván. S bár direkt jövedelem, illetve készpénz kevés volt, mégis az ország kasszáján sokat javított az, hogy Lányi képes volt a sereg vasszükségletét fedezni. (Bp. Hlp. 1908. 213. sz.)

TARTALOMJEGYZÉK.

A végrehajtási novella. Irta Dr. Fehér Manó. — *Tudomány-Gyakorlat:* Nagyvasolvasztók kiszámítása és szelvényméretezése. — A Rost-testvérek univerzális bányamérői feszítője és központosító készülete. — *Szemle:* Bányamívelés. — Köszén- és érczelőkészítés. — Vaskohászat. — Fémkohászat. — Gépészet. — Elektrotechnika. — Építészet. — Közgazdaság. — *Hírek.* — *Balesetek.* — *Közlekedés.* — *Irodalom.* — *Különfélék.*

Lap zárása: 1908. szept. 10. d. e. 12 óra.

Kiadótulajdonos: LITSCHAUER LAJOS

Közérdek.

⊙ A bányász- és kohász-altisztek alakulóban lévő ⊙
országos egyesületének ügyei
mint a
„Jó Szerencsét“

I. évfolyamának

21. sz.

külön melléklete.

A szerkesztésért felelős: MATEJKA GYULA k. bányaaaltiszt.

Marosujvár.

J e g y z ő k ö n y v.

Felvetetett Marosujváron, 1908. év augusztus hó 15-én a Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesülete marosujvári fiókjának gyűlésén. Jelen voltak: Bedő István, Bakó János, Bacsó Ferencz, Kosa István, Lányi Gyula, Muzsik Jakab, Nyerusáj Lajos, Ott Antal, Szilágyi Péter. Tárgy: 1. Bedő István beszámolója a Selmezbányán megtartott orsz. alakuló gyűlésre történt kiküldetéséről. 2. A marosujvári fiók végleges megalakítása és az ebből kifolyó teendők feletti határozathozatal. 3. Az egyesület központi elnökségétől leküldött s az alakuló közgyűlésen indítványunk értelmében tárgyalt Emlékirat mikénti felterjesztése feletti határozathozatal. 1. Bedő István a gyűlést megnyitva, kartársai tudomására hozza, hogy kiküldetésének eleget téve, résztvett a Selmezbányán, f. év június 28—29-ik napjain megtartott alakuló közgyűlésen. Mint a leközölt és felsőbb jóváhagyás végett felterjesztett alapszabályokból is látható, indítványaink figyelembe lettek véve az alapszabályok tárgyalásánál, sőt azt is örömmel jelentheti kartársainak, hogy az alakuló gyűlésen résztvett altisztek zöme álláspontunkat helyeselte, mondhatni egyhangulag elfogadta. Emlékiratunk tervezete az idő rövidsége miatt csupán felolvasva lett, ismertetés és hozzászólás végett meg lesz küldve minden fióknak és ha alapszabályaink jóváhagyást nyernek, felterjesztés alá fog kerülni. Jóváhagyás végett betérjeszti csekély összegű uti számláját és ismerteti ama szíves fogadtatást és vendégszeretetet, melyben selmezbányai kartársaink úgy őt mint minden megjelent kiküldöttet részesítettek. Indítványozza, hogy jelen alkalommal az előadottakat figyelembe véve, a végleges alakulást is mondjuk ki és az eddig beléhelyezett bizalmat megköszönve ideiglenes elnökségéről lemond. A gyűlés örömmel veszi tudomásul az előadottakat. A végleges alakulást kimondja és addig is, míg a kültagok ez irányu nyilatkozata beérkezik, tagokul bejelenti

Marosujvárról: Bedő István 12 K., Bakó János 2 K., Bacsó Ferencz 12 K., Kosa István 2 K., Karsay Sándor 2 K., Lányi Gyula 12 K., Muzsik Jakab 2 K., Márton Károly 12 K., Nyerusáj Lajos 2 K., Ott Antal 12 K., Szilágyi Péter 2 K. és Földváry Károlyt 12 K. tagdíjjal. Parajdról: Göbel József, Zsigmond Imre, Sajóhelyi László, Bakos Gyula tagokat 2—2 K-ás tagdíjjal. Vizaknáról: Poritz Vilmost 2 K-ás tagdíjjal. Az alakuló gyűlés selmeczbányai rendező-bizottságának szíves vendégszeretete és fáradozásaiért jegyzőkönyvileg köszönetet mond. 2. Fiók egyesületének vezetésére elnökül Bedő Istvánt, alelnökül Ott Antalt, pénztárossá Márton Károlyt és jegyzőül Lányi Gyulát választja meg, kik a beléjük helyezett bizalomért köszönetet mondva, megbízatásukat elfogadják. Bedő István indítványára az egyesület kimondja, hogy örömmel látná, ha a jövő évi orsz. közgyűlés Marosujvárt tartatnék meg. Felkéri Bedőt, hogy meghívásunkat adja a központi elnökség tudomására. 2. Az elnökség által leküldött Emlékirat tárgyalás alá vétetvén, kimondja a közgyűlés, hogy indítványozó a marosujvári fiók lévén, szövegéhez hozzá nem szól, a felterjesztésre ajánlja, hogy az küldöttségileg történjék oly módon, hogy minden fiók 1—2 megbízottat küldjön ki annak idején a küldöttségbe és annak vezetésére több országgyűlési képviselő kéressék fel. Egyéb tárgy nem lévén, a gyűlés bezáratott. K. m. f.

Bedő István, elnök.

Lányi Gyula, jegyző.

Nyerusáj Lajos, *Kosa István*, hitelesítők.

□ □

Selmeczbánya.

Tisztelt Elnök Ur! Kedves Barátom!

Kezelősegéd-tisztté történt kineveztetésemnél fogva a Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesületénél viselt alelnöki állásomat ezennel rendelkezésre bocsátom azon kérelemmel, hogy lemondásomat elfogadni szíveskedj és az eddig bennem helyezett bizalomért úgy Neked, mint szaktársaimnak hálás köszönetet mondva, arra kérek, tartsatok meg továbbra is szíves jóindulatotokban. Ez alkalommal nem mulaszthatom el Teremtőmet kérni, hogy a megkezdett nehéz munkát engedje sikeresen dűlőre vezetni, melyhez tiszta szívvel és lélekkel kívánok jó szerencsét. Hazafiuí üdvözlettel vagyok igaz hived, Hegybányán, 1908. szept. 8-án **Tihanyi Károly**, m. kir. kezelősegéd-tiszt.

Tekintetes **Tihanyi Károly** urnak, m. kir. segédkezelőtiszt és a B. és K. Egyesület volt alelnökének **Szélakna**.

Tisztelt Barátom!

Fenti leveled alapján fogadd mint tőlem úgy egyesületünk nevében a legszívélyesebb szerencsekívánatotok kezelősegéd-tisztté való kinevezésedhez. Isten áldása kísérszen új pályádon! Lemondásodat sajnálattal veszem tudomásul, mert egyesületünk benned ismét oly tagot veszít, a kihez sok reményt fűzött, mivel tapasztalatoddal és jóakaratu tevékenységeddel egyesületünk ügyeit mindig hathatósan támogattad. Reményilem azonban, hogy a jövőben is megtartod egyesületünk nemes célját becses emlékezetedben s azt környezettedben pártolásra ajánlani fogod, a mihez Isten áldását kérve maradok

őszinte barátod

Kellner Aurél, elnök.